

Et farvel til to »klassiske« økonomer

Jesper Jespersen og K. Velupillai

Institut for Finansiering, Handelshøjskolen i København, Økonomisk Institut, Københavns Universitet

SUMMARY: Within three weeks this spring John Hicks(1904-89) and Richard Kahn(1905-89) died. They were both outstanding representatives of the distinguished British academic tradition which was born long before the turn of the century. Although they were both trained mathematicians their writings in economic theory were held in a beautiful prose. But they belonged to two different economic schools. Hicks worked mainly within the neoclassical framework and has given substantial contributions nearly within all fields. Kahn, on the other hand, grew up in the shadow of Keynes and stayed on as a true Keynesian his entire lifetime.

Med mindre end tre ugers mellemrum blev der sat punktum udfor to af de store engelske økonomers navne. John Hicks døde den 20. maj og Richard Kahn den 6. juni. Begge navne er uløseligt forbundet med den britiske akademiske tradition: Hicks professor i Oxford – Kahn professor i Cambridge og begge født før verden gik af lave.

I en tidsperiode hvor økonomisk teori er præget af en ahistorisk beundring for matematiske kundskaber, er det befriende at kunne fremholde som eksempel den britiske økonomiske tradition fra Smith via Malthus og Keynes til Hicks og Kahn. På trods af deres matematiske træning var det naturligt for dem at skrive deres teoretiske arbejder i en ubesværet prosa. Tilbage af denne britiske generation, der ikke betragter økonomi som en (hård) videnskab men som en (blød) disciplin, er kun James Meade og Hayek.

Men så hører lighedspunkterne mellem Hicks og Kahn også op, idet deres konkrete bidrag til økonomisk teori var af vidt forskellig indholdsmæssig karakter. De tilhørte hver sin økonomiske skole. Hicks var neoklassiker med »østrigske« rødder erhvervet på London School of Economics under indflydelse af Hayek og Robbins i begyndelsen af 1930'erne. Kahn derimod tilhørte i 1930'erne kredsen omkring Keynes og forblev tro mod de keynesianske ideer. Vi har derfor valgt at give en særskilt karakteristik af deres bidrag til økonomisk teori – for afslutningvis at trække en parallel.

John Hicks (1904-1989)

Hicks' liv og produktion spænder tidsmæssigt over næsten hele dette århundrede.¹ Han blev født i 1905. Hans uddannelsesmæssige baggrund var først matematik og dernæst

1. De biografiske oplysninger stammer overvejende fra Hick's autobiografiske artikel (Hicks. 1979).

Et farvel til to »klassiske« økonomer

Jesper Jespersen og K. Velupillai

Institut for Finansiering, Handelshøjskolen i København, Økonomisk Institut, Københavns Universitet

SUMMARY: Within three weeks this spring John Hicks(1904-89) and Richard Kahn(1905-89) died. They were both outstanding representatives of the distinguished British academic tradition which was born long before the turn of the century. Although they were both trained mathematicians their writings in economic theory were held in a beautiful prose. But they belonged to two different economic schools. Hicks worked mainly within the neoclassical framework and has given substantial contributions nearly within all fields. Kahn, on the other hand, grew up in the shadow of Keynes and stayed on as a true Keynesian his entire lifetime.

Med mindre end tre ugers mellemrum blev der sat punktum udfor to af de store engelske økonomers navne. John Hicks døde den 20. maj og Richard Kahn den 6. juni. Begge navne er uløseligt forbundet med den britiske akademiske tradition: Hicks professor i Oxford – Kahn professor i Cambridge og begge født før verden gik af lave.

I en tidsperiode hvor økonomisk teori er præget af en ahistorisk beundring for matematiske kundskaber, er det befriende at kunne fremholde som eksempel den britiske økonomiske tradition fra Smith via Malthus og Keynes til Hicks og Kahn. På trods af deres matematiske træning var det naturligt for dem at skrive deres teoretiske arbejder i en ubesværet prosa. Tilbage af denne britiske generation, der ikke betragter økonomi som en (hård) videnskab men som en (blød) disciplin, er kun James Meade og Hayek.

Men så hører lighedspunkterne mellem Hicks og Kahn også op, idet deres konkrete bidrag til økonomisk teori var af vidt forskellig indholdsmæssig karakter. De tilhørte hver sin økonomiske skole. Hicks var neoklassiker med »østrigske« rødder erhvervet på London School of Economics under indflydelse af Hayek og Robbins i begyndelsen af 1930'erne. Kahn derimod tilhørte i 1930'erne kredsen omkring Keynes og forblev tro mod de keynesianske ideer. Vi har derfor valgt at give en særskilt karakteristik af deres bidrag til økonomisk teori – for afslutningvis at trække en parallel.

John Hicks (1904-1989)

Hicks' liv og produktion spænder tidsmæssigt over næsten hele dette århundrede.¹ Han blev født i 1905. Hans uddannelsesmæssige baggrund var først matematik og dernæst

1. De biografiske oplysninger stammer overvejende fra Hick's autobiografiske artikel (Hicks. 1979).

»filosofi, politik og økonomi« – et samfundsfagligt studium, der var blevet oprettet få år før Hicks kom til Oxford i 1922. »Økonomi« blev ikke, i hvert fald til at begynde med, et kald for ham, men snarere et levebrød med rimeligt gode beskæftigelsesmuligheder. Ansættelsen på London School of Economics 1926-35 kom derfor til at forme baggrunden for Hicks' økonomiske tænkning. Lionel Robbins og Friedrich Hayek var de dominerende skikkelser, mens Roy Allen, Nicholas Kaldor, Abba Lerner og Ursula Webb (fra 1935 Ursula Hicks) udgjorde kredsen af yngre økonomer.

Pigou inviterede Hicks til Cambridge i 1935, hvilket sammen med venskabet til Robertson placerede ham i den »anti-keyneske« lejr. Dette hindrede livet igennem en egentlig kontakt til kredsen af keynesianere – måske bortset fra Kaldor.

Det er derfor også karakteristisk, at i denne periode i Cambridge færdiggør Hicks *Value and Capital*, der er en systematisering og raffinering af en række økonomiske teoriområder holdt i den neoklassiske tradition.

Set i dette perspektiv indeholder det derfor et betydeligt element af ironi, at det så hurtigt blev Hicks' Keynes-fortolkning (ISLM-modellen) fra 1937, der bar den keynesianske »revolution« frem, jfr. Young (1987).

I 1938 blev han professor i Manchester, hvorfra han i 1946 flyttede til fordel for et fellowship på det nyoprettede Nuffield College i Oxford. Hermed var ringen sluttet, idet han i 1952 blev professor i økonomi og samtidig fellow ved All Souls College. Det var således i Oxford han startede sin enestående karriere som økonom, og det var også her han døde efter at have arbejdet med faget i mere end 60 år.

Det vil næppe være nogen overdrivelse at hævde, at der ikke er noget område inden for økonomisk teori, hvor han ikke har bidraget med enten metode, begreber eller i visse tilfælde ligefrem en helt ny analyseform: pengeteori, kapitalteori, velfærdsøkonomi, efterspørgselsanalyse, konjunkturteori, værditeori – endog økonomisk historie. Men i den sidste ende er det nok især inden for pengeteori – det være sig teoriehistorisk, analytisk og begrebsmæssigt – at han vil blive husket. Sine sidste år tilbragte han således også med studier af de fundamentale spørgsmål, der knytter sig til »Money and Markets« – arbejdstitlen på hans seneste bog, der er planlagt udgivet sommeren 1989!

Hicks havde i forhold til sine samtidige i det engelske økonommiljø det klare fortrin, at han læste fransk, tysk og italiensk ubesværet. Derved kom Pareto, Walras og Wicksell på en naturlig måde til at udgøre en del af den teoretiske ballast som flere af hans samtidige manglede (jfr. dog at Kahn oversatte Wicksell til engelsk). Han skriver f.eks. i 1979, »I was deeply influenced by Swedish economics«, (p. 284), hvilket foruden Wicksell også omfattede navne som Myrdal, Ohlin og Lindahl.

Livet igennem var Hicks optaget af de dynamiske aspekter af neoklassisk teori. Det er karakteristisk, at titlen på en række af hans centrale værker indeholder »tidsaspektet« enten direkte eller indirekte (hvor det især er ordet »kapital«, der bærer budskabet). Hicks

fremhæver selv (1979, p. 228-9) en række analytiske begreber, der har fundet anvendelse inden for den dynamiske teori: »flex price and fix price markets« fra *Capital and Growth* (1965), »liquidity« fra *Crisis in Keynesian Economics* (1974), og endelig »traverse« fra *Capital and Time* (1973).

Selv om Hicks overvejende fokuserer på de dynamiske aspekter af den neoklassiske teori, og på trods af at han var en trænet matematiker, så er hans skriftlige arbejder ikke tynget af vanskelig matematik. Tværtimod har han en stil, der er holdt i prosatraditionen, når den er bedst. Matematikken er henlagt til appendix i det omfang den overhovedet er medtaget.

Det bør for fuldstændighedens skyld nævnes, at Hicks i 1972 fik tildelt Nobelprisen (sammen med Kenneth Arrow) for sit arbejde inden for generel ligevægtsteori og velfærdsøkonomi, hvilket kun er en besked og måske heller ikke den blivende del af Hicks' livslange produktion.

Hicks var for sin generation i usædvanlig grad internationalist – rejste meget og var i flere omgange (sammen med sin hustru) rådgiver for regeringer i den tredje verden. Han har således også besøgt Danmark ved flere lejligheder, senest i 1987, hvor 50-året for ISLM-artiklen blev markeret med en konference i Ålborg.

Hicks arvede en stor britisk tradition i klassisk økonomi. Han berigede den med teoretiske begreber og analyser på næsten alle områder. Herved har han gjort det muligt for os at overtage en endnu rigere teoretisk tradition.

Richard F. Kahn (1905-1989)

Kahn var ét år yngre end Hicks – født i 1905.² I modsætning til Hicks var hans liv uløseligt forbundet med Keynes og keynesiansk økonomi. Dette skyldes især, at han studerede i Cambridge på King's College, hvor Keynes allerede i 1924 var en dominerende skikkelse. Kahn studerede dog i første omgang matematik og fysik.

Men det var økonomi, der optog ham, og efter endt eksamen i fysik begyndte han at læse Marshall under indflydelse af Piero Sraffa og Keynes. Konjunkturteori blev emnet for hans fellowship-afhandling til King's College og fra marts 1930 til sin død forblev han uafbrudt fellow og i perioden 1951-1972 desuden professor ved universitetet.

Efter valget til fellow fik Kahn hurtigt status som privatsekretær for Keynes. Han blev straks inddraget i Keynes' arbejder. Først med færdiggørelsen af *A Treatise on Money* og dernæst i den efterfølgende diskussion.

I 1930 var Keynes 47 år og Kahn 25 år og stort set et ubeskrevet blad i økonomi. Det ændrede sig dog med Kahns i dag klassiske artikel »The Relation of Home Investment to unemployment« offentliggjort i juni 1931 i *Economic Journal* (hvor Keynes var redaktør). I

2. De biografiske oplysninger stammer fra Kahn (1984).

denne artikel analyserede Kahn beskæftigelseseffekten af offentlige investeringer, når der er ledige ressourcer i samfundet. I al sin enkelthed stiller Kahn det spørgsmål: Har den øgede indkomst fra offentlige investeringer nogen afledte effekter? Dette blev startskuddet til multiplikator teorien. Kahn demonstrerede, at hvis blot udbudskurven for arbejdskraft ikke er fuldstændig uelastisk, må der nødvendigvis være en »sekundær beskæftigelseseffekt« afledt af lønmodtagernes og kapitalisternes forbrug. Størrelsen af denne beskæftigelseseffekt er bestemt af 1) nettoskattesatsen 2) importtilbøjeligheden og 3) forbrugskvoten. Det er næsten ubegribeligt at denne »Multiplikatorartikel« er skrevet 5 år før udgivelsen af *The General Theory*.³ På den anden side er Kahn generøs i sin (selv)biografi og tilskriver inspirationen bl.a. til *Can Lloyd George do it?* skrevet af Keynes i 1929. I 1930/1931 brugte Keynes megen tid dels i MacMillan komiteen og dels i »Det økonomiske Råd« med at afprøve disse nye argumenter til afhjælpning af den katastrofalt høje arbejdsløshed. Han havde fået gjort Kahn til sekretær for Det økonomiske Råd i 1930 og Multiplikator-artiklen cirkulerede blandt Rådsmedlemmerne (der helt overvejende var økonomiprofessorer); men de vendte tommelfingeren nedad, så Rådsrapporten fra efteråret 1930 har ingen henvisning til sekundære beskæftigelseseffekter.

Kahn blev hurtigt bindeleddet mellem på den ene side de unge økonomer (Joan og Austin Robinson, James Meade og Piero Sraffa – det såkaldte »Cirkus«) og på den anden side Keynes. Cirkuset gennemgik *Treatise on Money* minutløst i foråret 1931, og Kahn aflagde ugentlige rapporter til Keynes om deres diskussioner. Dette var en afgørende intellektuel stimulus for Keynes' snarlige brud med den neoklassiske beskæftigelsesteori. Kahns rolle blev på en og samme gang at være katalysator og sparringspartner for Keynes' nye ideer.

Ved krigsudbruddet i 1939 blev Keynes og Kahn engageret i adskilte opgaver. Kahn tilbragte en del af krigen i Mellemosten, mens Keynes sad i Whitehall og dels udviklede nationalregnskabsstatistikken og dels skulle sikre den eksterne finansiering gennem forhandlinger med amerikanerne.

Efter Keynes' død i 1946 blev det Richard Kahn i forening med Joan Robinson og Nicholas Kaldor, der bar det Keynesianske skjold videre i Cambridge. Kahn gav således også nogle få men væsentlige postkeynesianske bidrag inden for velfærds- og vækstteori, Kahn (1935) (der mærkeligt nok ikke er optrykt i Kahn (1972)) samt kapitel 9 og 10 i Kahn (1972). Det var dog fortsat den mere kortsigtede konjunkturteori og -udvikling, der optog ham blandt andet i sin egenskab af rådgiver for skiftende Labourregeringer.

Når der er speciel grund til at standse op ved Kahns død – så er det dog på grund af hans indsats i 1930'erne som fødselshjælper for den Keynesianske beskæftigelsesteori, der

3. Som det vil være kendt fra den hjemlige debat (Topp, 1987) var Warming også i begyndelsen af 1930'erne langt fremme i formuleringen af multiplikator teorien, hvilket Kahn anerkender, jfr. Kahn 1984 p. 100/1.

siden skulle gå sin sejrsgang over hele den angelsaksisk dominerede verden båret frem af Keynes' navn (og Hicks' ISLM-model). Denne intellektuelle indsats kunne med god ret have bibragt ham Nobelprisen; men den keynesianske æra havde passeret zenit, da det blev aktuelt.

Afslutning

Både Hicks og Kahn ydede den største indsats som formidlere af økonomisk teori på et højt intellektuelt niveau uden unødigt brug af matematiske værktøjer, selv om de begge var trænede matematikere. Hicks var det skrevne ords økonom, og han efterlader sig en række allerede ved sin død klassiske værker. Kahn derimod havde i højere grad sin styrke gennem direkte personlig kontakt, hvorved han katalyserede den Keynesianske revolution, og herigennem indskrev sig i teorihistorien.

Den økonomiske disciplin har mistet to klassiske personligheder i denne forsømmer.

Litteratur

- Helm, D., red. 1984: *The Economics of John Hicks*. Oxford. (Her findes en fuldstændig fortegnelse over Hicks' skriftlige arbejder frem til 1983).
- Hicks, J. 1937: Mr. Keynes and the Classics – a suggested Interpretation. *Econometrica*, april. (optryk som kapitel 8 i Helm (1984)).
- Hicks, J. 1939: *Value and Capital*. Oxford.
- Hicks, J. 1965: *Capital and Growth*. Oxford.
- Hicks, J. 1973: *Capital and Time*. Oxford.
- Hicks, J. 1974: *The Crisis in Keynesian Economics*.
- Hicks, J. 1979: The Formation of an Economist. *Banca Nazionale del Lavoro, Quarterly Review*, September. (Optrykt som kapitel 15 i Helm (1984)).
- Hicks, J. 1981, 1982, 1983: *Collected Essays on Economic Theory*. Oxford.
- Kahn, R. F. 1931: The Relation of Home Investment to Unemployment. *Economic Journal, Juni*. (Optrykt som kapitel 1 i Kahn (1972)).
- Kahn, R. F. 1935: Some notes on Ideal Output. *Economic Journal*, March, vol. XLV.
- Kahn, R. F. 1972: *Selected Essays on Employment and Growth*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kahn, R. F. 1984: *The Making of Keynes' General Theory*. Cambridge University Press, Cambridge. (Her findes en fuldstændig fortegnelse over Kahns skriftlige arbejder).
- Topp, N.-H., 1987: *Udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945*. København.
- Warming, J. 1932: International Difficulties Arising out of the Financing of Public Works during Depression. *Economic Journal*. Vol. XLII.
- Young, W. 1987: *IS-LM Diagram*. MacMillan, London.

siden skulle gå sin sejrsgang over hele den angelsaksisk dominerede verden båret frem af Keynes' navn (og Hicks' ISLM-model). Denne intellektuelle indsats kunne med god ret have bibragt ham Nobelprisen; men den keynesianske æra havde passeret zenit, da det blev aktuelt.

Afslutning

Både Hicks og Kahn ydede den største indsats som formidlere af økonomisk teori på et højt intellektuelt niveau uden unødigt brug af matematiske værktøjer, selv om de begge var trænede matematikere. Hicks var det skrevne ords økonom, og han efterlader sig en række allerede ved sin død klassiske værker. Kahn derimod havde i højere grad sin styrke gennem direkte personlig kontakt, hvorved han katalyserede den Keynesianske revolution, og herigennem indskrev sig i teorihistorien.

Den økonomiske disciplin har mistet to klassiske personligheder i denne forsømmer.

Litteratur

- Helm, D., red. 1984: *The Economics of John Hicks*. Oxford. (Her findes en fuldstændig fortegnelse over Hicks' skriftlige arbejder frem til 1983).
- Hicks, J. 1937: Mr. Keynes and the Classics – a suggested Interpretation. *Econometrica*, april. (optryk som kapitel 8 i Helm (1984)).
- Hicks, J. 1939: *Value and Capital*. Oxford.
- Hicks, J. 1965: *Capital and Growth*. Oxford.
- Hicks, J. 1973: *Capital and Time*. Oxford.
- Hicks, J. 1974: *The Crisis in Keynesian Economics*.
- Hicks, J. 1979: The Formation of an Economist. *Banca Nazionale del Lavoro, Quarterly Review*, September. (Optrykt som kapitel 15 i Helm (1984)).
- Hicks, J. 1981, 1982, 1983: *Collected Essays on Economic Theory*. Oxford.
- Kahn, R. F. 1931: The Relation of Home Investment to Unemployment. *Economic Journal, Juni*. (Optrykt som kapitel 1 i Kahn (1972)).
- Kahn, R. F. 1935: Some notes on Ideal Output. *Economic Journal*, March, vol. XLV.
- Kahn, R. F. 1972: *Selected Essays on Employment and Growth*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kahn, R. F. 1984: *The Making of Keynes' General Theory*. Cambridge University Press, Cambridge. (Her findes en fuldstændig fortegnelse over Kahns skriftlige arbejder).
- Topp, N.-H., 1987: *Udviklingen i de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945*. København.
- Warming, J. 1932: International Difficulties Arising out of the Financing of Public Works during Depression. *Economic Journal*. Vol. XLII.
- Young, W. 1987: *IS-LM Diagram*. MacMillan, London.